

Editoriaal

Karel Van den Bosch
Hoofdredacteur

Dit eerste nummer van volume 27 van het *Tijdschrift voor Sociologie* is ook het eerste nummer dat in 2006 in uw bus valt. Trouwe abonnees van het Tijdschrift weten dat dit niet vanzelfsprekend is; jarenlang had het te kampen met vertragingen in de publicatie. Sinds jaargang 2004 verschijnen de nummers op tijd. Dit is te danken aan de inspanningen van alle personen die deel uitmaakt hebben van de redactie gedurende de afgelopen jaren. Extra dank gaat echter uit naar de afgetreden hoofdredacteur, Piet Bracke, en zeker ook naar Kurt De Wit, die de functie van redactiesecretaris al sinds 2001 met grote inzet en kennelijk onvermoeibaar uitoefent.

Dit nummer bevat drie artikels en een aantal boekbesprekingen. Liesbet Maes onderzoekt of de twintigste-eeuwse ‘empirische wet’, die stelt dat gehuwde mensen langer leven dan niet-gehuwde, ook opging voor mannen in het negentiende-eeuwse Leuven. Het blijkt dat ongehuwde mannen in de meeste leeftijdsgroepen juist een lager sterfterisico hadden dan gehuwde mannen, al is het verschil niet statistisch significant. Mogelijk heeft dit te maken met een groot aantal hertrouwen onder de gehuwden. Deze groep is niet volledig uit de gegevens te identificeren, maar voor degenen voor wie dat wel ging, wordt een significant hoger risico op overlijden vastgesteld. Daarmee bevat dit onderzoek ook een les voor hedendaags onderzoek naar socio-economische verschillen in mortaliteit, waar de impact van hertrouw meestal buiten beeld blijft.

Sociaal kapitaal heeft de aandacht van veel onderzoekers, zelfs in die mate dat van een modieus onderwerp kan worden gesproken. Het lokaal niveau werd daarbij echter vaak over het hoofd gezien, terwijl dit toch het niveau is waarop belangrijke dimensies van sociaal kapitaal, zoals het verenigingsleven, zich manifesteren. Hilde Coffé en Benny Geys voorzien in deze leemte met hun onderzoek naar sociaal kapitaal op het niveau van de Vlaamse gemeenten. Meer bepaald gaan zij na wat het verband is tussen sociaal kapitaal enerzijds en economische heterogeniteit en diversiteit in nationaliteiten anderzijds. Enigszins in strijd met theorie en andere onderzoeken (op landenniveau) vinden zij geen significant verband tussen sociaal kapitaal en inkomensongelijkheid

(onder controle van sociaal-economische contextvariabelen). Wel is er een negatieve samenhang tussen sterkere diversiteit in nationaliteiten en het niveau van sociaal kapitaal. Opmerkelijk is dat het niet zozeer het aantal mensen met verschillende etnisch-culturele achtergrond is die deze correlatie tot stand brengt, als wel de diversiteiten in nationaliteiten op zich.

In zijn theoretisch artikel ontrafelt Koen Abts de verschillen tussen de begrippen politieke tevredenheid, politiek vertrouwen en politieke verbondenheid, met politieke steun als generisch concept. Naargelang politieke steun zich richt op verschillende referenten (de gemeenschap, het regime of de autoriteiten), of een andere oriëntatie kent (expressief, moreel of instrumenteel) moeten meer specifieke begrippen in stelling worden gebracht. Op deze manier tracht hij meer klaarheid te scheppen in de verhouding tussen burger en politiek, en inzicht te bieden in de verschillende manieren waarop burgers hun politici, de politieke instellingen en het politieke systeem evalueren.

De drie artikels in dit nummer illustreren de diversiteit die altijd een kenmerk is geweest van het Tijdschrift voor Sociologie: zowel theoretische als empirische artikels; niet alleen puur sociologische thema's, maar ook onderwerpen uit de grensgebieden van de sociologie, zoals demografie en politiek; hedendaagse, maar ook historische gegevensbronnen. Het Tijdschrift is niet het orgaan geweest van één bepaalde school of richting in de sociologie – in tegenstelling tot sommige buitenlandse sociologische tijdschriften. Hopelijk kunnen we dit zo houden.

Naast de diversiteit zijn er ook overeenkomsten tussen de artikels, al vallen die minder in het oog. Op verschillende manieren illustreren de drie artikels de betrekkelijk geringe voorspellende kracht van sociaal-wetenschappelijke theorieën. Zij zijn nuttig en zelfs noodzakelijk om de sociale werkelijkheid in kaart te brengen, maar theorieën laten lang niet altijd toe om bijvoorbeeld de richting van verbanden te voorspellen. Volgens de theorie zou inkomensongelijkheid een negatief verband met sociaal kapitaal moeten hebben, maar Coffé en Geys vinden dit in hun onderzoek niet terug. Een grotere diversiteit in nationaliteiten kan leiden tot een toename van sociaal kapitaal *binnen* de groep, maar bemoeilijkt vaak de creatie van wederzijds vertrouwen *tussen* de groepen, zodat theoretisch het totaal effect zowel negatief als positief kan zijn. Abts onderscheidt zeer zorgvuldig de verschillende dimensies en aspecten van politieke steun, maar doet geen voorspellingen inzake empirische politieke fenomenen. Maes vindt dat de 'empirische wet' die stelt dat gehuwden langer leven dan ongehuwden, niet opging voor mannen in het negentiende-eeuwse Leuven. Ook toen was het wellicht zo dat meer psycho-sociale steun de levensverwachting ten goede kwam, maar er zijn redenen om aan te nemen dat het huwelijk aan negentiende-eeuwse mannen minder steun bood dan aan hun twintigste-eeuwse sexegenoten. Dit illustreert dat eenzelfde institutie in verschillende maatschappijen een andere realiteit kan dekken. Overigens acht ik het

gebrek aan empirisch bevestigde voorspellingen geen zwakheid van sociaal-wetenschappelijke theorieën, maar eerder een reflectie van de complexiteit en weerbarstigheid van de sociale werkelijkheid.

Een andere overeenkomst is dat alle auteurs nog vrij jong zijn, en (hopelijk) nog aan het begin van hun wetenschappelijke carrière staan. Mijn indruk is dat onder de auteurs van de artikels die aan het Tijdschrift voor Sociologie worden aangeboden, deze categorie van wetenschappers inderdaad sterk vertegenwoordigd is. Op zichzelf is dit uiteraard een goede zaak. Maar dit wil niet zeggen dat wij bijdragen van hoogleraren en gewoon hoogleraren niet zouden verwelkomen!